

עמיהוד ישראלי בוגר מחזור ל'

ע ש ו ר ל ג ו ל ן ה י ש ר א ל י

המורשה ההיסטורית של הגולן

מאז ימות קדם שימש הגולן כרצועת מעבר בין א"י המערבית לבין אגן דמשק. כחלק מהבשן המורחב עברו בו גם נתיבי אורך מהגלעד לעבר דמשק ועמק הפרת. מיקומו על גבול המיזורא והישימון איפיון את ההיסטוריה רבת-התהפוכות שלו, שהתבטאה בחדירות של נוודים ובהיאחזויות של ישובי קבע חקלאיים לסירוגין. מבחינה גיאופוליטית הווה הגולן זירה למאבקים גורליים בתקופת בית ראשון בין הממלכות היהודיות לבין ממלכות ארם. בתקופת הבית השני שימשו הגלעד והגולן זירת עימות בין ההתיישבות היהודית לבין תנועת העיור ההלניסטית. החשמונאים הרחיבו גבולם צפונה לעבר שולי הבשן והגולן, ואילו בתקופת הורדוס ויורשיו נכלל הבשן רבתי בתחום הממלכה ההרודיאנית. במרד הגדול ברומאים מילאה גמלא תפקיד הירואי-טראגי, אולם הישוב היהודי המשיך להתזקק מעמד בגולן, ובמיוחד באגפו הדרומי, כמתואר בתחומי א"י שהוחזקו ע"י עולי בבל. גם בתקופת קיסרות ביזנץ, וחרף ההסתערות הנוצרית שהיתה לדת הרשמית של הקיסרות, לא פס הישוב היהודי בגולן-הדרומי. מרבית שרידי בתי-הכנסת שבחשפו השתייכו לתקופת האמוראים (המאות 4—3 אחה"ס), ומערכי תיפרוסתם מעידים על הריכוזים היהודיים בדרום הגולן ובבקעת בית-ציידא. גם לאחר הכיבוש הערבי (במאה ה-7 אחה"ס) ועד לשלהי המאה ה-16 הוסיפו להתקיים ישובים יהודיים בודדים בדרום הגולן ובדרום הבשן.

במבט רטרופקטיבי כולל אנו למדים, כי הגולן והבשן, בעיקר במינוריהם הדרומיים, הוו חלק ונחלה מארץ-ישראל היהודית למן תקופת ההתנחלות (המאה ה-12 לפנה"ס) ועד לשלהי המאה ה-16 אחה"ס. לפחות 2700 שנו תדיאחזות יהודית בגולן ובבשן אינו מותרות ספק לגבי סוגיית הזכויות ההיסטוריות.

הגולן בתולדות היהודים

על ייחודם של הבשן והגולן קוראים אנו בשירת "האוינו" כדלקמן: "ירכיבהו על בומותי ארץ ויאכל תנובות שדיי — חמאת בקר וחלב צאן, עם חלב כרים ואיילים בני-בשן ועתודים, עם חלב קליות היטה" (דברים ל"ב, יג-יד). פעילותו הראשונית של האדם בבשן ובגולן מיוחסות עוד לתקופת הברונזה הקדומה (האלף השלישי לפנה"ס), ורישומיה ניזורים בשרידיים המגאליתיים, ב"גלגלים" למיניהם ובמערכי הדולמנים. ישוב הקבע בבשן ובגולן קדם אפילו להיאחזות הישובית בגלעד. זו האחרונה מתוארכת לתחילת המאה ה-13 לפנה"ס, בעוד שבגולן התחתון בוצע שלב המעבר ממירעה נוודות לחקלאות של קבע כבר במאה ה-20 לפנה"ס. באיגרות תל אל-עמארנה, שנכתבו ע"י מלכי כנען לאמנחותפ-3 ולאמנחותפ-4 מלכי מצרים, נמנים השמות "גלון" (גולן) ו"ארץ הגשוריי" וכן מספר ישובים המזוהים בגולן הדרומי. את חדירתם של שבטי ישראל לארץ כנען יש לראות במיסגרת פריצת שבטי הח'בירו (עפירו) לבשן עוד

במאה ה-14 לפנה"ס. גבול ממלכת עוג מלך הבשן (יהושע י"ב, ד"ה) נגע בשוליו המערביים בגולן, שבו שכנו שתי הממלכות "גשור" ו"מעכה". פרשת הורשתן של ממלכות גשור ומעכה נתונה במחלוקת. מכל מקום, מספר יהושע י"ג, יג עולה כי היו אלה מובלעות שקיימו יחסי ידידות עם שבטי ישראל ואף יחסי קירבה משפחתית. דברי הימים א, ז', יד-טו). ההשתלטות המלאה על מובלעת הגולן חלה, ככל הנראה, בתקופת שאול (שמואל א', י"ד, מו) והתגבשה בימי מלכות דוד ושלמה (שמואל א', ח, ג-ו) עד לכלל קשרי נישואין ממלכתיים עם גשור והולדת אבשלום (שמואל ב', ג, ג).

התעצמותה המחודשת של ממלכת ארם-דמשק בעיצומה של המאה ה-10 לפנה"ס הפכה את הבשן, הגולן והגלעד לזירות-קרב העוברות מיד ליד. ימי הוזהר של ממלכת ישראל התקיימו בתקופת אחאב, לאחר נצחונו המזהיר על בן-הדד מדמשק, בשנת 854 לפנה"ס, בקרב פיק (אפק), כמתואר במלכים א', פרק כ', כט-ל. בימי יהואש בן יהואחז (784—798 לפנה"ס) נוצרו הנסיבות המדיניות והצבאיות להתחזק העטרה הישראלית ליושנה ולכיבוש הבשן רבתי (מלכים ב', י"ג, כה). ירבעם בן-יואש המשיך את תגופת אביו והשיב את גבול ישראל עד לדמשק ולחרמון. זו היתה גם תקופת גדולתה האחרונה של ממלכת ישראל לפני חורבן בית ראשון, והגולן היה מצוי בתחום שליטתה.

בתקופת עזרא ונחמיה התקיים גלעין של ישוב יהודי בעבה"י המזרחי, שהתייחס, כנראה, לבית-טוביה אשר נאחז בארץ עמון עוד לפני חורבן הבית הראשון. בראשית התקופה ההלניסטית, היינו בימי שלטון בית-תלמי, חולק הגולן ליחידות מינהליות שונות כשחלקו הדרומי השתייך לגלעד ("גלעדיטיס") ואילו חלקו הצפוני סופח ל"פוניקיה". במרכז הגולן הוקמה העיר סלווקיה (סלוקיה) במאה השניה לפנה"ס ע"י שליטי אנטיוכיה שבסוריה. מספר מקבים א', ה', ט"י-ג אנו למדים שיהודי הגלעד ודרום-הגולן היו נתונים למשיסת שכניהם הנוכריים. על רקע זה באו מסעות המלחמה של יהודה המקבי לגולן הדרומי והמצור שהטיל על כספין, היא ח'ספין (רמת-מגשימים בהווה), לחילוץ היהודים מאויביהם. רק לאחר התבססות שלטון החשמונאים משני עברי הירדן חזר הישוב היהודי בגולן לקדמותו ולפריחתו. עיבוי וגידולו חלו במיוחד בימי אלכסנדר ינאי (103—76 לפנה"ס), שהרחיב את גבולותיו למתכונתם מימי דוד ושלמה. במסעותיו כבש ינאי בין השאר את הערים סוסיתא, גמלא, גולן וסלווקיה שבגולן המרכזי והדרומי, וכן את העיר ההלניסטית אנטיוכיה למרגלות החרמון. לאחר מותה של המלכה שלומציון (67 לפנה"ס) חלה התרופפות במאחז הישראלי בעבה"י המזרחי בכלל ובגולן בפרט. השתלטות רומה על המזרח שמה קץ לעצמאות היהודית, אולם מחוות הבשן, החורן והטרבונה (הלג'ה הגדולה) הועברו לשליטתו של בית-הורדוס (ב-23 לפנה"ס). זה האחרון חיזק את אחיזתו בבשן ובגולן בהקימו מושבות צבאיות-חקלאיות במרכז הבשן (ובראשן בתירה ונווה), שאוישו ע"י חיילים יהודיים בבליים ומתיישבים אדומיים. עד למרד ברומאים נותרו הגולן והמחוזות הצפוניים האחרים בידי יורשי הורדוס. פיליפוס, בנו השלישי, שיפץ והרחיב את העיר בניאס, הפכה לבירתו וקראה בשמו ("קיסרי של פיליפוס"). למרות מדיניות ההתבוללות התרבותית של יורשי הורדוס, העמיקה הזיקה היהודית-הדתית לגולן והצביון הדתי-לאומי של ישוביהם השתמר ואף בא לכלל ביטוי חריף בעמידת הגבורה של גמלא כנגד הרומאים (67 אחה"ס). הישוב היהודי הגדול, ולאחר מות אגריפס סופח הגולן הדרומי ל"פרובינציית-יהודה" הרומאית. הואיל ובגולן נותרו רק שני תחומים עירוניים (סוסיתא בדרום וקיסרי בצפון), סביר להניח כי שרידי האוכלוסיה היהודית המשיכו להתקיים בתחומי הביניים הכפריים. עד למרד בר-כוכבא

נוכרים רק הישובים בית-ציידא, חמת-גדר וכפר-חרובא (חרוב) — כולם בתחום סוסיתא, כאשר הישוב האחרון הוציא גם חיילים יהודיים לצבאו של בר-כוכבא.

כשלון מרד בר-כוכבא דלדל את המערך הישובי היהודי בדרום הארץ ותרם לעיבוי בגליל ובגולן. תנופת הפיתוח הכלכלי הרומי שהשתקפה בין השאר ביחסי ר' יהודה הנשיא וקיסר רומי אנטונינוס, מרשימה עד היום בשרידיה שבגולן. מאותה תקופה, שנמשכה מאות שנים, נזכרים ישובים רבים בגולן ונחשפו שרידי בתי-כנסת רבים וסמלי-דת יהודיים. הבולטים ביותר מביניהם נמצאו בכפר חרוב (חרובא), כספין (חספייה, ח'ספין), נוב, צמת, חורבות-עיון (ליד כפר חרוב), עיינוש, יערוט ורם-ברין-כולן בדרום הגולן, וכן קורשי (כורסי), כפר עקביא (עקב) וגולן. כללית ניתן לקבוע, כי תחמו הצפוני ביותר של הישוב היהודי בגולן בתקופת המישנה והתלמוד השטרע ברחוב קוניטרה, והשרידים היהודיים הצפוניים ביותר שהתגלו הם בצורמאן, מומסייה וזהר אל-אחמר (מדרום לקניטרה), וכן באל-בג'ה (מערבית מעין-זיוון), אל-מעיר ובודרוס (מצפון לכפר-נפח ובאתר זה עצמו), וכן במודותיו המערביים של מרכז הגולן באתרים — חפר, קפירה, דבורה, נערן ועיינאת אל-ג'ובייה וא-שמליה, בגיזרת גשר בנות-יעקב. כס"ה התגלו עד כה 25 שרידי בתי-כנסת ובתי-מדרש יהודיים מתקופת המישנה והתלמוד. ואלו הם מצפון לדרום. בגיזרת גשר בנות-יעקב: דבורה, דנקלה (קדריית ח'אן-בנדק), אחמדייה, דבייה וקצרין. במרכז הגולן: ח'רבת קצבייה (סלוקיה), ח'רבת זמימרה (ע"י בריכת-המשושים), יהודייה, מורעת-קוניטרה, ח'אן ג'וח'ד'ר (גבעת-אורחה), ח'רבת דאליה (מדרום לג'וח'ד'ר). בגיזרת בקעת בית-ציידא: א-רפיד, א-דיכה, בתרא, מזרעת-כנף, דיר-עוין. בדרום הגולן: כורסי, אום אל-קנאטיר, תל-זית, אל-על, כפר אל-מא (ליד קניון נ. רוקד'), כפר חרוב, עיון, פיק-אפק וחמת-גדר.

רשימה זו אינה כוללת שרידים יהודיים שנמצאו במובלעת הבשן שנכבשה במלחמת יוה"כ פ. מאז הכיבוש הערבי ואילך מתמעט והולך המידע על ישובים יהודיים בגולן ובבשן. מקורות מספר מאזכרים את הישוב נווה (נוא) בדרום-הבשן, שעמד על תילו עוד במאה ה-13 אחה"ס, על בית-הכנסת המפורסם שלו. אשתורי הפרחי ציין את בתי-הכנסת ב"נבו" (היא נווה) וכן ב"כפר-יהודה", בקירבת גשר בנות-יעקב, כשכוונתו היתה ליהודייה. מתקופת מסעי-הצלב ואילך הידלדל ביותר ישוב הקבע שבגולן ובכללו הישוב היהודי. לעומת זאת, עדיין מוזכרים במאה ה-16 ישובי הדייגים היהודיים בבקעת בית-ציידא (PIERRE BELON, 1547). דרישת שלום מקרית מכמה מישובים אלה ניתנה ע"י הנוסע הפורטוגזי (PANTALEO DAVEIRO) שביקר בא"י במחצית השניה של המאה ה-17. בתחילת הזמן החדש הצטמצם, איפוא, הישוב היהודי לסביבות הכינרת. רק אמצע המאה ה-19 החל מחדש תהליך איכלוסו של הגולן, שהגיע לשלבו העיקרי בשלהי אותה מאה עם ההתיישבות הצ'רקסית.

ניסיונות היאחזות יהודיים בזמן החדש

הדבקות היהודית בגולן מצאה ביטוייה גם בזמן החדש באותם ניסיונות עקשנים ונעוצים לגאול את אדמת החורן. שני הנסיונות הראשונים היו קשורים לאגודת "בני-יהודה" מצפת, שנוסדה בשנת 1885. ההיאחזות הראשונה נעצה יתד בחורבות רמת-ענייה, מדרום לקוניטרה, בשלהי אותה שנה. בשנת 1891 בוצעה התנחלות נוספת בביר א-שקוב, צפונית לעין-גב. מושבה זו — "בני יהודה" — הידלדלה כמעט כליל בתקופת מלחמת העולם הראשונה, אולם הצליחה להחזיק מעמד 23 שנים רצופות. פרשה אחרת בתולדות

ההתיישבות שזורה ברכישת 100,000 דונם בבשן הדרומי, משני עברי נחל עלאן, ע"י "אגודת אחים" בשנת 1891. בהמשך נתמכה האגודה במאבקה למען ההתיישבות ע"י עוזרי הבארן אדמונד דה-רוטשילד שנשאו ונתנו בקושטא (1894—1891), עם נציגי הסולטאן. בשלהי שנת 1894 נחתם הסכם בפאריז ונציגיהן של שבע אגודות תלויות חילקו ביניהן את הקרקעות שנרכשו. בשלהי אותה שנה הוקמה הוות-משתלות ע"י הכפר ג'ילין, שגידלה כ-140,000 שתילים שונים, ואשר נועדה לשמש תחנת-נסיונות וגלעין להקמת שלוש מושבות נוספות.

היאחזות אחרת — "תפארת בנימין" — נוסדה ע"י "שבי-ציון" מגיו-יורק, ואגודה זו רכשה כ-8,000 דונם ע"י הכפר סָאָם אל-ג'ולאן (גולן העתיקה). הניסויים החקלאיים לא עלו יפה ואף לא הקליטה החברתית. היאחזות זו התפרקה לאחר כשנה ומחצה. בשלהי 1895 הגיעו עשר משפחות יהודיות מיוצאי רומניה ובולגריה לחיבת אל-עמידון, צפנית לסהם אל-ג'ולאן, וניסו כוחן בגידול גפנים ועצי-תות. היאחזות זו היתה הגדולה והמאוכלסת ביותר מכלל נסיונות ההתיישבות היהודיים בגולן ובבשן. גם ליד הכפר נפעה, מורחית מקניון נחל רוקד, נעשה ניסיון חלוצי של מתיישב בודד להכשיר את הקרקע לקראת בואן של משפחות יהודיות נוספות. אולם ניסיון בן-שנתיים זה עלה בתוהו. בפרוס שנת 1898 התפרסו ארבעה ישובים קטנים בדרום הבשן, שכללו כ-100 יהודים, רובם ככולם בחווה שע"י ג'ילין. דא עקא, שבקיץ של אותה שנה נגזרה פקודת גירוש מנציג הממשל העות'מאני שבדמשק. למרות נסיונותיו של הבארן לבטל את רוע הגזירה הקיץ הקיץ על תוכניות ההתיישבות היהודית, להוציא את הסגל המצומצם שהתחזקבוחות המשתלות שבג'ילין. זו האחרונה המשיכה להתקיים עד למלחמת-העולם הראשונה. ואולם בתקופת המנדט הבריטי הוסיפה חברת פיק"א להתחזק בקרקעות ולהחכירן לאריסים מקומיים. קרקעות אלה הוחרמו סופית ע"י הממשלה הסורית בשנת 1948. רק לאחר מלחמת ששת-הימים התחדש הקשר העתיק בין ההתיישבות היהודית לבין שטחי הגולן.

החשיבות האסטרטגית של הגולן

במלחמת 1967 שיחרר צה"ל את תחומו הפיסי של הגולן ונערך לאורך התוואים הטופוגראפיים האופטימליים, שאיפשרו חלישה ומיגונה והעניקו עומק אסטרטגי מינימלי לעמקי החולה והכנרת. באביב 1974, בדיונים שקדמו ל"הסכם הפרדה" עם סוריה, נלקחו בחשבון הנסיגה אותם שטחים שתיוניותם לא נחשבה לעליונה על מנת להפיס את דעתם של הסורים. כך פונו מובלעת צפון-הבשן, רצועת הפסגות של החרמון, מרבית מישור קוניטרה, צומת הכבישים ע"י רפיד ורצועת אורך צרה מצומת רפיד דרומה, בואכה רמת-מגשימים.

מימדיו של הגולן במתכונתו הנוכחית אינם עולים על 60 ק"מ מצפון לדרום. רוחבו, האמור להוות את רצועת המגן הקדומנית של ישובי העמקים, הינו מצומצם ביותר: 11 ק"מ ממג'דל-שמש לדן, 14 ק"מ מקוניטרה לקיבוץ גונן ו-12 ק"מ מרוחב עין-גב לקניון נחל רוקד. אין כאן עומק-אסטרטגי ראוי לשמו אלמלא מערכת הגבעות הגעשיות, שפסגותיהן מתנשאות בכמה עשרות מטרים מעל הרמה, והן מעניקות לצה"ל את מימד הגובה והשליטה, המפצה על צמצום מימד הרוחב, שטיחותו ועבירותו. מכאן נובעת המסקנה הראשונה: נסיגה כלשהי מפסגות הגעשונים הצמודים ממש לקו הפרדה הנוכחי כמוה כהפקרת הרמה כולה, שכן מערבה משורת הגבעות הללו אין כל מערך

טופוגרפיה אלטרנטיבי שיכול לשמש כקו אתראה, חלישה ובלימה. המסקנה השניה — המורה לא פחות מקודמתה: מינוי ישוב יהודי ולא רק אחד מכלל הישובים המתפרסים מאחורי המהיצה הטופוגרפית הקיימת — יצור תקדים חמור ביותר, שיערער את אושיות היסוד של כל התפיסה האידיאולוגית של המיפעל הציוני ותנועת ההתיישבות היהודית.

פסגות החרמון שנלכדו במלחמת יוהכ"פ פוגו כולן (פיסגת-שיאון, 2814 מ', מוצב- הפיתולים ומוצב החרמון הסורי). בתחום הישראלי גותרו רק מעוז כתף-החרמון ומוצבי הר-דוב, החולשים על מורדות כפרי ה"פתחלאנד". מעוז כתף-החרמון מתפקד, כזכור, כ"עיניים של המדינה" הצופות בראדיוס מרשים לעבר פאתי אגן-דמשק, לצפון-הבשן ולאגפיו הצפוניים והמרכזיים של הגולן. שרשרת המעוזים הטופוגרפיים הטבעיים נפתחת בגולן הצפוני בהר רם (1188 מ') ובתל אל-מנפוח'ה (1210 מ'), החולשים על הציר העיקרי הרחבי הגולש ממסעדה לאיזור מקורות-הירדן בבניאס ובתל-דן. דרומה יותר שולטים הר וורדה (1226 מ'), הר-חרמונית (1211 מ') ותל אל-מח'פי (1056 מ') על כל הקו בואכה מישור קוניטרה. ב-7—8 לאוקטובר בלמה והשמדה חטיבה 7 של צה"ל (עם כ-40 טנקים) את הדיביזיות המשוריינות השלישית והרביעית של הסורים (כ-500 טנקים וחול'מים). בלימה זו בוצעה למרגלות הר חרמונית ותל אל-מח'פי. אלמלא היתרון הטופוגרפי הנ"ל ולחימת הייאוש הנחרצת של צה"ל, כי אז היה השריון הסורי גולש בהמוניו ותוך זמן קצר לצפון עמק החולה. לפינוי הגבעות הללו והכפרים הדרוזיים הסמוכים להן תיוודע משמעות פטלית למערך הישובי בעמק החולה. קל וחומר שתהא זו בגידה לא רק בדרוזי הגולן אלא במיעוט הדרוזי הישראלי, אשר קשר גורלנו עם המדינה לטוב ולרע. בשוליו המערביים של מישור קוניטרה מתנשאים הר בנטל (1171 מ') והר אביטל (1204 מ') וחולשים על שני צירי הרוחב העיקריים היורדים לעמק החולה התיכון והדרומי. בלימת כל מתקפה סורית בעתיד מותנית, בראש ובראשונה, בשליטה מלאה על צמד גבעות אלה. ממישור קוניטרה דרומה משתרע רכס לאורך 14 ק"מ בגבהים שבין 1,000—1,100 מ'. רכס זה, על פסגותיו, מתנשא כ-200 מ' מעל המרחב הסורי שממזרח לו. מרכס זה מערבה, עד לעמקי החולה והכינרת, אין כל תוואי-קרקעי נוסף שניתן לעצור בו על מנת לבסס עליו את הגנת הגולן המרכזי. המרחב הנ"ל כמעט פרוץ לחלוטין ודל ביותר בישובים יהודיים. מערבית לרכס החיוני יורד כביש מרכז הגולן לעבר יהודייה ובקעת בית-צידא ועמקי-הכנרת. בקצהו הדרומי של הרכס מודקר במבודד הר-פרס (929 מ'), השולט באורח מוחלט על כל מרחב הגולן המרכזי. מזרחה לו, ליד חורבות הכפר רפיד, מסתעפים כבישי האורך והרוחב בגולן ויוצא כביש הרוחב המרכזי של הבשן. גם כאן, בדומה למישור קוניטרה, הועבר הצומת ומרבית המישור שממזרח להר ידי הסורים בהסכם ההפרדה משנת 1974. סמוך להר גובעים מקורות המים החיוניים לאשכול הישובים של דרום הגולן, וכאן משתרעים גם מחצבי הטוף של מרום-הגולן ומטעיה העיקריים של רמת-מגשימים.

דרומית להר-פרס מצטמצם רוחבה של הרמה ל-14 ק"מ בלבד עד לקניון העמוס של נחל רוקד. המעבר הדרומי נשלט ע"י גבעת אורחה (תל-ג'וח'יד, 635 מ') באגפו הצפוני וע"י תל א-סאקי (494 מ') באגפו הדרומי. במרחב שבין שתי הגבעות ה לו נבלם השריון הסורי במלחמת יוהכ"פ. דרומה יותר, בפרשת-המים השטוחה שבין קניון רוקד' במזרח וקניון נחל אל-על במערב, נוצר מעבר מישינו ברוחב 2 ק"מ בלבד ע"י אל-על. מכאן — הירידה לעין-גב ולבקעת הכינרת הינה עניין לדקות ולא להצאי-שעות.

קניון הרוקד' עצמו מהווה קו הגנה נוח מפאתי מזרח בגלל תלילותו. רק 12 ק"מ מפרידים בינו לבין חוף הכינרת המזרחי. בדרום הגולן מרוכזים מרבית ישובינו בהווה מאותן סיבות שגרמו לריכוז המערך הישובי בעבר הרחוק. כל מי שסבור, שיש כאן מירווח כלשהו לנסיגה — ייאלץ לצפות על הסורים מלמטה למעלה ומעומק יחסי של 500 מ'. בנוסף לכך יהא עליו לחזור ולוותר על בקעת חמת-גדר (אל-חמה), השייכת לכל הדעות לא"י המנדטורית ולישראל הריבונית עוד משנת 1949.

לסיכום, יש לחזור ולהטעים את העקרונות הבאים: הגולן במתכונתו המצומצמת הנוכחית מהווה הלכה למעשה חלק בלתי-נפרד מא"י. למן תקופת התנחלות השבטים ועד למאה ה-16 אחה"ס לא פסק כמעט ישוב יהודי בחבל זה, אפילו באותן תקופות שהריבונות היהודית נשמטה ממנו. התרחבות תחום הריבונות היהודית על הגולן והבשן סימנה בעבר את תקופת הזוהר של הממלכתיות הישראלית והרחיקה את הסכנות הפוטנציאליות מצד מימשלי דמשק ועמק הפרת. קו הפסקת-האש שלאחר מלחמת ששת-הימים יצר מרחב גיאוגרפי מינימלי להגנה על עמקי החולה והכינרת, כפי שהוכח במלחמת יוה"פ באורח טראגי. בהסכמי ההפרדה משנת 1974 מוצו כל אפשרויות הנסיגה ולא נותר מירווח טריטוריאלי נוסף למיקוח כלשהו. כתוצאה מכך הפך הקו הנוכחי בגולן לקו האחרון המגן על צפון ישראל בתחומי "הקו-הירוק". קו זה חייב להתמסד כגבול הקבע של המדינה בהסכמי השלום עם סוריה, וק"ו בהסדרים נחומים שאינם שלום. משני עברי קו זה ניתן להסכים גם על סידורי פירווי הן בסוריה והן בישראל.

תיאטראות ארמון בע"מ

יקרין את הסרטים הבאים בבתי הקולנוע הר"מ החל מתחילת אפריל:
קולנוע "ארמון" "החיה" קומדיה צרפתית עם הרבה תעלולים בהשתתפות רחל וולטש וז'אן פול בלמונדו. "הפרחה ובת השריף" שעשועון אמריקני בהשתתפות בורט ריינולדס.
קולנוע "פאר" "יום מיוחד", דרמה איטלקית שזכתה בפסטיבל קאן 1977 בהשתתפות סופיה לורן ומרצ'לו מסטריויני. "הגנטלמן הנווד", סיפור חייו של צ'רלי צ'פלין בקריינות לירנס אליביה, וולטר מטאו וג'ק למון.
קולנוע "אורלי" "האחים מרקס" — סופר בלשים "האחים מרקס במרוצים", 2 סרטים בהשתתפות האחים מרקס.

ר י ה ו ט ו צ י ו ד

י פ ת ח י פ ה

ל מ ש ר ד י מ , מ ח ס נ י מ , ח נ ו י ו ת
 ת ע ש י ה ו ב ת י ח ו ל י מ

ח י פ ה , ר ח ו ב י פ ו 72 , ט ל . 04-538902